

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Saksb.: Ole Christian Skogstad
e-post: fmnoosk@fylkesmannen.no

Tlf:

Vår ref: 2015/2687

Deres ref: 200903794

Vår dato: 17.06.2015

Deres dato: 21.04.2015

Arkivkode: 561

Uttalelse til søknad om konsesjon for bygging av Bjørnåa kraftverk - Bindal

Fylkesmannen viser til oversendelse datert 21.04.15 vedlagt søknad fra Småkraft AS om konsesjon for bygging av Bjørnåa kraftverk i Bindal kommune.

Konklusjon

Fylkesmannen registrerer at det er knyttet betydelige verdier til vassdragsnaturen langs Bjørnåa, noe som vil vanskeliggjøre oppfyllelsen av vilkåret i vannressursloven § 25. Dette gjør at vi stiller vi oss kritisk til utbyggingsplanene.

Kort om søknaden

Bjørnåa kraftverk vil utnytte vannfallet mellom kote 360 og kote 3. Inntaket vil bli bygd nedenfor utløpet av Jøtulvatnet. En mindre sidebekk vil bli overført i rør til inntaket i Bjørnåa. Installert effekt vil bli på maksimalt 4,4 MW, og den årlige kraftproduksjon er estimert til 11,5 GWh. Rørtraseen, i form av nedgravd/nedsprengt rør, vil bli lagt på østsiden av elva over en strekning på i overkant av to km. Det er planlagt å bygge en midlertidig anleggsvei langs rørgata. Søker har planlagt å slippe minstevannføring på 24 l/s, som tilsvarer alminnelig lavvannføring, hele året.

Fylkesmannens vurdering

Naturmangfold

Berggrunnen i influensområdet består i følge NGU av harde og sure bergarter som kvartsdioritt, tonalitt og trondhemitt i øvre del og dioritt i nedre del. Disse bergartene avgir lite næringsstoffer til jordsmonnet, og det er følgelig ikke grunnlag for kalkkrevende og spesielt rik vegetasjon. Det finnes imidlertid innslag av rikere partier. Gran dominerer tresjiktet, men med innslag av rogn, selje, osp og bjørk. Furu dominerer i øvre deler av dalen.

Klimaet er oseanisk og relativt fuktig. Ettersom dalen er sørvendt, er mikroklimaet avhengig av fuktigheten fra fossene og strykene i elvene. I forbindelse med «Bekkekløftprosjektet» ble det her avgrenset tre kjerneområder, hvorav to består av gammel granskog og en mindre lokalitet med fossesprøytsone (Larsen B. H. og Krog O. M. 2010). Fossesprutsonene, sammen med den fuktige skogen i umiddelbar nærhet, danner i følge Ecofact godt utviklede skogsbekkekløfter og verdisettes i henhold til DN's håndbok nr. 13 som områder av B-verdi.

Langs nedre del av Bjørnåa er det registrert en granskoglokalitet med flere gamle løvtrær, vesentlig selje og osp. På disse rikkbarkstrærne ble det påvist flere rødlistede arter og signalarter. Lungeneversamfunnet er vurdert å være relativt godt utviklet her. Lungenever ble påvist rikelig, samt spredte forekomster av skrubbenever og sølvnever. Av andre registrerte arter nevnes skorpefyllav (NT) og stor ospeildkjuke. Stor ospeildkjuke er en signalart som indikerer kontinuitet. Arten er svært sparsomt påvist i Nordland og Nord-Trøndelag.

Redusert vannføring og dermed redusert fuktighetstilførsel fra elva utgjør generelt en trussel mot naturverdiene i skogsbekkekløfter. I hvilken grad redusert vannføring vil slå ut på mikroklimaet i det nærliggende skogsområdet langs denne delen av Bjørnåa er vanskelig å fastslå. Langdalselva har samløp med Bjørnåa oppstrøms granskoglokaliteten. Restvannføringen og vannføringen i Langdalselva vil muligens kunne være tilstrekkelig for å ivareta fuktighetstilførselen til skogen og bekekløfta, og dermed helt eller delvis ivareta naturverdiene her.

Lokaliteten på vestsiden av Bjørnåa mellom Langdalselva og Bjørnåa og ca. 400 meter nordover er også registrert som en viktig forekomst av gammel granskog. Mikroklima her har høy luftfuktighet på grunn av samløpet mellom to elver, og hvor særlig Langdalselva faller så mye at det dannes fosserøyk. Fossesprøytsone med utformingen urterik utforming på finmateriale (E0502) er vurder som lokalt viktig. Fosseengen har både høgstaude- og lågurtpartier, men med sistnevnte som arealmessig dominerende. Det ble gjort spredte funn av rødlistearten gubbeskjegg (NT), ellers kun trivielle arter. Det var imidlertid stedvis rikelig med skjeggglav, noe som skyldes ren luft og relativt høy luftfuktighet, og det fantes læger i alle nedbrytningsstadier, men antallet var sparsomt. Rødlistearten svartonekjuke (NT) ble påvist på en granlåg. Karplanteflora er ordinær, men med noe større artsmangfold i tilknytning til små kildeframsprang.

En reduksjon av vannføringen vil i vesentlig større grad påvirke det fuktige miljøet i øvre deler av Bjørnåa enn hva tilfellet er for den nederste granskoglokalitet. Langdalselva vil kunne opprettholde fuktighetstilførselen i den sørvestlige delen av naturtypeforekomsten, men de deler som primært får tilførsel fra Bjørnåa vil som følge av utbyggingen undergå mikroklimatiske endringer i retning av noe tørrere luft både sommer og vinter. Dette vil igjen påvirke artssammensetningen og utbredelsen av fuktighetskrevede arter. Eksempelvis vil mengden skjeggglav sannsynligvis reduseres.

Under feltarbeid sommeren 2008 avgrenset Ecofact en svært viktig forekomst av naturtypen «Gammel kystfuruskog». Hele området synes å ha god kontinuitet med godt utvalg av læger av furu i ulike nedbrytningsstadier, og en inventering av vedboende sopp i området vil med stor sannsynlighet føre til at det påvises rødlistede arter. Denne forekomsten vil bli negativt berørt av rørgatetraséen, og læger med verdifulle soppfunn vil gå tapt både som følge av etableringen (herunder sprenging) av selve vannveien, og hogst og fjerning av læger langs denne traséen. Videre vil det skrinne jordsmonnet her kunne by på utfordringer hva gjelde revegetering eller restaurering.

I følge naturbase finnes det under 300 kjente forekomster av kystgranskog i landet. Naturtypens hovedutbredelse synes å være på Vestlandet. I Nordland forekommer naturtypen mer sparsomt, og er kjent på ca. 30 lokaliteter. Av disse forekomster er syv (23 %) vurdert som svært viktig (A-område). I Bindal kommune finnes det kun en annen lokalitet med «Gammel kystfuruskog». Denne ligger på Kalvikfjellet, og er vurdert som viktig (B-område).

I spørsmålet om å tillate fysiske naturinngrep og forstyrrelser som kan virke forstyrrende på naturmiljøet i kystfuruskokogen, vil selvfølgelig både den geografiske hovedutbredelsen av naturtypen i Nordland og naturtypens variasjon inngå i vurderingen og avveiningen, jfr. naturmangfoldloven §§ 4 og 10. Norge har en stor del av verdensutbredelsen av kystfuruskog, og har dermed et spesielt forvaltningsansvar for naturtypen. Fylkesmannen er spesielt kritisk til inngrep i kystfuruskokogen, da denne naturtypen kun forekommer spredt i Nordland. Naturtypens utbredelse i fylket synes i hovedsak å være begrenset til områdene Tysfjord/Hamarøy og Alstahaug/Vega. Inngrep og forringelse av forekomsten vil helt klart påvirke tilstanden av naturtypen i kommunen og fylket, samt kunne innvirke på naturtypens samlede variasjon i utforming.

Dersom det er aktuelt med konsesjon i nærværende sak, forutsetter Fylkesmannen at denne gis under betingelse om at kystfuruskoglokaliteten ikke skal bli negativt berørt, jfr. naturmangfoldloven § 12. For å kunne oppfylle dette vilkåret må rørgata legges i kløfta langs forkastningen som ser ut til å dele furuskogen i to delområder, jfr. kap. 8 i Ecofact rapport 393.

Selv om vannvei i kløfta er praksis mulig, representerer fortsatt elva og området tilknyttet denne store naturverdier som taler mot utbygging. Det er dermed ikke gitt at vilkåret i vannressursloven § 25 om at fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper er oppfylt i nærværende sak.

INON og landskap

Utbygging av kraftverket vil påvirke inngrepsfrie naturområder. I søknaden framgår beregningsgrunnlag for tap av inngrepsfrie områder på side 22, hvor det er beregnet at tiltaket bl.a. vil medføre bortfall av ca. 5,2 km² villmarkspregede områder. Fylkesmannen er enig i søkers vurderinger av tiltakets påvirkning av INON og landskapet, og har således ikke noe å tilføye på dette punkt.

Reindrift

Tiltaksområdet er en del av Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt, og området brukes primært til vinterbeiter. Vinterbeiter er en minimumsfaktor for reinbeitedistriktet. Reindriftingslovens § 19 fastslår at reindriften har beiterett i fjellet og annen utmarksstrekning, og beiteretten gjelder hele året. Det er på reindriften arealbrukskart ikke tegnet inn flytt- eller trekkei i området. Ut i fra topografien, ser det imidlertid ut til at det er en naturlig trekkroute øst-vest i området mellom Jøtulvatnet og omtrent der inntaket til Bjørnåa kraftverk er planlagt.

De største negative konsekvensene antas å knytte seg til anleggsperioden. Dette gjelder også i forhold til samla belastning for reindriften i området. Det er flere planlagte og konsesjonsgitte kraftverk i området som får negative konsekvenser for reinbeitedistriktet. I tillegg til at kraftverkene beslaglegger beiteland, medfører anleggsperioden at rein (særlig simler og kalv) unnviker anleggsområdene. Også i en betydelig periode etter anleggs-slutt viser forskning at rein unngår områder hvor det har vært anleggsdrift. Når det da er planlagt lange anleggsperioder mange steder i samme reinbeiteområde får dette betydelige konsekvenser. Samlet sett medfører dette betydelig reduksjon i tilgjengelige beitearealer. I tillegg kan det medføre en vanskeligere og mer ressurskrevende drift da det også blir vanskeligere å flytte rein mellom beitearealer dersom det er anleggsdrift i flere områder mer eller mindre samtidig.

Fylkesmannen vurderer at Bjørnåa kraftverk isolert sett har moderate negative konsekvenser for reindrift. Det er imidlertid uheldig at det stadig sendes søknader om bygging av kraftverk på høring i samme områder stykkevis og delt, uten at det er gjort en vurdering av konsekvensene for tiltakene samlet sett. Vi forventer at konsesjonsmyndigheten, NVE, gjør en vurdering av samlet belastning for reinbeitedistriktet før det gjøres vedtak om konsesjon eller ikke i forhold til Bjørnåa, Dagslått og Ådalen kraftverk.

Med hilsen

Tore Vatne (e.f.)
seksjonsleder

Ole Christian Skogstad
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:
Miljødirektoratet
Nordland fylkeskommune
Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt v/ Torstein Appfjell
Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland
Bindal kommune